

13 May 2011 Friday 11:15-12:45

Chairmen: Şar S., Yaşar A.

DOĞUMUNUN 400. YILINDA EVLİYA ÇELEBİ'NİN SEYAHATNAMESİNDE YER ALAN TEDAVİ YÖNTEMLERİNİN HALK KÜLTÜRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Zekiye Çağım¹

¹Assist. Prof., Çukurova University Faculty of Education, Dept. of Primary Education, czekiye@hotmail.com

Asıl adı Derviş Mehmed Zillî olan Evliya Çelebi 25 Mart 1611'de İstanbul Unkapanı'nda doğmuştur. İlköğrenimini özel olarak gördükten sonra bir süre medresede okumuş, babasından tezhip, hat ve nakış öğrenmiştir. Musiki ile de ilgilenmiş, Kuran'ı ezberleyerek "hafız" olmuştur. Enderuna alınan Evliya Çelebi, dayısı Melek Ahmed Paşa'nın aracılığıyla Sultan IV. Murad'ın hizmetine girmiştir. Evliya Çelebi Seyahatname'nin girişinde seyahate duyduğu ilgiyi anlatırken bir gece rüyasında Peygamberimiz Hazreti Muhammed'i gördüğünü, ondan "şefaati ya Resulallah" diyerek şefaati isteyecek yerde, şaşırıp "seyahati ya Resulallah" dediğini, bunun üzerine Peygamberimiz'in ona gönlünün uyarınca gezme, uzak ülkeleri görme imkânı verdiğini yazar. Evliya Çelebi bu rüya üzerine 1635'te, önce İstanbul'u dolaşmaya, gördüklerini, duyduklarını yazmaya başlamış, sonra da 50 yıla yakın süre üç kitada binlerce kilometre dolaşmış, gezdiği gördüğü yerleri anlatmıştır. Anadolu dışında Mekke'den Kahire'ye, İsfahan'dan Viyana'ya kadar değişik ülkeleri de gezmiş, buralarda gördüklerini de 10 ciltlik eserine aktarmıştır. Bugün tam olarak nerede ve kaç yılında öldüğü, nereye defnedildiği kesin olarak bilinmemekle birlikte, eserinin son satırlarda geçen olaylardan yola çıkarak 1683'ten sonra öldüğü tahmin edilmektedir.

Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde sadece şehirler, binalar, tarihi eserler yer almaz. Eserde gezilen yerler, insanın yaşam özellikleri, dili, geleneği, kültürü, inançları ve uygulamaları ile verilir. Bu nedenle Seyahatname sadece gezi yazısı değil aynı zamanda tarih, sosyoloji kısaca XVII. yüzyıl yaşamını pek çok yönden ele alması nedeni ile sosyal alan araştırmalarının kaynak kitabı niteliğindedir. Biz de bu çalışmamızda, Seyahatname'de gezilen yerler anlatılırken, o yörede uygulanan sağlık ile ilgili tedavi yöntemlerinin olduğu bölümleri halk kültürü açısından incelemesini yapacağız. Bu inceleme eserin yazıldığı dönem itibari ile değerlendirilip, günümüzdeki uygulamalar ile mukayese edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Evliya Çelebi; Seyahatname; Tedavi; Halk kültürü

THE STUDY OF THE TREATMENT METHODS IN EVLIYA ÇELEBİ'S SEYAHATNAME (TRAVELBOOK) IN TERMS OF FOLK CULTURE, IN HIS 400TH BIRTH ANNIVERSARY

Mehmet Zilli whose real name is Evliya Çelebi was born in İstanbul, Unkapanı in the 25th of March in 2011. After he took his primary education privately, he attended to Madrasa. He learned illumination, calligraphy and embroidery from his father. He was interested in music and learnt Kuran by heart and became hafiz. Evliya Çelebi taken to the Palace, with the help of his uncle Melek Ahmet Pasha, went into the service of IV.Murat. Evliya Çelebi, at the beginning of the 'Seyhatname', while explaining the interest of his love towards travelling, he explained that he saw Hz Muhammed in his dream and instead of asking for 'Şefa'at ya Resulallah' from him, he asked for 'Seyahat ya Resulallah'. So, Hz Muhammed gave him the opportunity to travel and see other countries as he wanted. After this dream, Evliya Çelebi, in 1635, he started to wander İstanbul and wrote down what he saw and heard, then travelled through thousands of kilometers in three continents for almost 50 years and explained what he saw. Apart from Anatolia, from Mekke to Kahire, from Isfahan to Viyana, he travelled different countries and he transformed what he saw in his book. Today Evliya Çelebi whose birth and death date not known absolutely but estimated from his writings on his book that he died in 1683.

In Seyehatname of Evliya Çelebi, there are not only cities, buildings and historical works but also sightseeing, life qualifications of the people and language, traditions, beliefs and applications of the people. So seyehatname is not only a writing about travelling but it is also history, sociology in short resource book for the social sciences because it holded lots of fields in it. In this research we will search the ways of cure related to health in some places mentioned in Seyehatname. This research will be evaluated it the conditions of the time and the applications will be compared to now.

Keywords: Evliya Çelebi; Seyehatname; Therapy; Folklor